

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1902. Första Kammaren. N:o 34.

Söndagen den 11 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 347, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 37, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående anställande af qvinnor vid yrkesinspektionen, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Upplästes och godkändes första särskilda utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 86, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner, n:o 9, med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen, samt n:o 10 med förslag till lag om ändrad lydelse af § 2 i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof; och

n:o 87, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och till lag om ändrad lydelse af 19 kap. 20 § och 20 kap. 3 § strafflagen.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 77, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel.

Punkten 1.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.
Första Kammarens Prot. 1902. N:o 34.

Punkten 2.

Kammaren biföll för sin del hvad utskottet hemställt.

Punkterna 3—7.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 78—87.

Vid föredragning af statsutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 88, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till nya byggnader för armén m. m. äfvensom i ämnet väckta motioner, lades utskottets anmälan beträffande mom. c) i statsutskottets utlåtande n:o 76 till handlingarna, hvarjemte den af utskottet föreslagna voteringspropositionen godkändes.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen sammansatta stats- och lagutskottets utlåtanden n:is 7 och 8, bevillningsutskottets betänkanden n:is 37 och 38 äfvensom lagutskottets utlåtanden n:is 56 och 57.

Vid föredragning af första särskilda utskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 6, angående aflöning åt dess tjenstemän och vaktbetjening, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Första Kammarens tillfälliga utskotts nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 20.

Upplästes och godkändes
Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:
n:o 23, angående bankovinsten,
n:o 24, angående bestämmelser i fråga om revisionen af aktie-

bolags och registrerade föreningars för ekonomisk verksamhet räkenskaper och förvaltning,

n:o 25, angående verkställighet i vissa fall af straff, ådömdt genom icke laga kraft egande utslag,

n:o 26, angående beskattning af vissa alkoholhaltiga drycker,

n:o 27, angående provision vid försäljning af stämplar,

n:o 28, angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge,

n:o 29, angående lagbestämmelser beträffande rätt att inför domstolar och andra myndigheter företräda bolag och vissa föreningar, samt

n:o 30, angående ändring i vissa delar af lagen om hemmansklyfning, egostyckning och jordafsöndring den 27 juni 1896.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till morgondagens sammanträde ärendena skulle uppföras i följande ordning, nämligen statsutskottets utlåtanden n:is 78, 84 samt 86 och 87, sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 7, bevillningsutskottets betänkande n:o 38 och derefter öfriga ärenden i den ordningsföljd, de på denna dags föredragningslista innehade.

Kammaren åtskildes kl. 2.59 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*.

Måndagen den 1 m aj.

Kammaren sammanträdde kl. 12 på dagen.

Justerades protokollet för den 5 i denna månad.

Anmälades och bordlades konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 6, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af § 57 regeringsformen samt af §§ 13, 14, 16, 17, 19 och 25 riksdagsordningen äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i fråga om valrätten till Andra Kammaren;

n:o 7, i anledning af väckt motion om ändring af § 24 riksdagsordningen m. m.; och

n:o 8, i anledning af väckta motioner angående tillsynen öfver tryckta skrifers offentliggörande.

Anstäldes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 75 föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen må, med anledning af Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning och herr Björllins m. fl. motion i ämnet, åt aflidne kaptenen vid kongl. flottan Johan August Fredrik Grahms dotter Margit å allmänna indragningsstaten uppföra pension till belopp af 1,200 kronor om året, att utgå från och med den 1 mars innevarande år, till dess hon fyllt 18 år, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, med anledning af Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning och utan afseende å herr Björllins m. fl. motion i ämnet, åt aflidne kaptenen vid kongl. flottan Johan August Fredrik Grahms dotter Margit å allmänna indragningsstaten uppfört pension till belopp af 800 kronor

om året, att utgå från och med den 1 mars innevarande år, till dess hon fyllt 18 år.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—130;

Nej—13.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 356, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 77 ja och 146 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 207 ja och 159 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 77, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen beslutar,

att ej mindre de ordinarie professorerna vid universiteten i Upsala och Lund, med undantag af den skytteanske professorn i Upsala, förste teologie professorn derstädes samt professorerna inom teologiska fakulteten i Lund, än äfven universitetens bibliotekarier och räntmästare skola ega att efter fem års väl vitsordad tjenstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjenstgöring ett andra ålderstillägg, likaledes af 500 kronor, med rätt för nuvarande professorer, bibliotekarier och räntmästare att i fråga om åtnjutande af ålderstillägg tillgodräkna sig den tjenstgöringstid såsom ordinarie professor, bibliotekarie eller räntmästare, hvilken infallit före dessa bestämmelsers trädande i tillämpning, men med vilkor för inträde i rätten till ålderstillägg, att de vederbörande professor, bibliotekarie eller räntmästare tillkommande förmåner, i Upsala af åkerlott, humlegårdersättning och ved samt i Lund af ängslott eller vederlag därför, skola indragas och värdena af dessa förmåner i stället årligen ingå till vederbörande universitet för att i dess räkenskaper särskildt redovisas samt användas såsom bidrag till bestridande af utgifterna för ålderstilläggen;

att för dem, hvilka sålunda ega att komma i åtnjutande af ålderstillägg, äfvensom för den, som efter förenämnda bestämmelsers trädande i kraft blifver innehafvare af första teologie professuren i Upsala eller af professur inom teologiska fakulteten i Lund, 2,000 kronor utaf aflöningen skola utgöra tjenstgöringspenningar och återstoden skall anses såsom lön;

att tjensteman, som ingår på de nya bestämmelserna, skall, då han uppnått 65 lefnadsår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom

pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå;

att sådan tjänsteman, som nyss sagts, skall vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna vara stadgade;

samt att omförmälda ålderstillägg skola utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har, i enlighet med Andra Kammarrens beslut, Kongl. Maj:ts framställning i ämnet icke blifvit af Riksdagen bifallen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—126;

Nej 17.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammarren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 357, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 88 ja och 133 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 214 ja och 150 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 77, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammarren, vill, att bland grunderna för tilldelande af statsunderstöd åt högre skolor för qvinlig ungdom och vissa samskolor skall intagas följande bestämmelse angående minsta tillåtna aflöningen för ämneslärarinna vid af staten understödd skola:

e) att ämneslärarinna, som har sin hufvudsakliga tjänstgöring i klasserna öfver de förberedande, skall för tjugufyra timmars undervisning i veckan under trettiosex läsveckor om året, påsk- och pingstferier samt tillfälliga lofdagar inberäknade, erhålla aflöning, uppgå-

ende till minst 1,100 kronor, samt för mindre eller större antal läsveckor eller veckotimmar i proportion härtill, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Andra Kammarens beslut, bland grunderna för tilldelande af statsunderstöd åt högre skolor för qvinlig ungdom och vissa samskolor intagit följande bestämmelse angående minsta tillåtna aflöningen för ämneslärarinna vid af staten understödd skola:

e) att ämneslärarinna, som har sin hufvudsakliga tienstgöring i klasserna öfver de förberedande, skall för tjugufyra timmars undervisning i veckan under trettiosex läsveckor om året, påsk- och pingstferier samt tillfälliga lofdagar inberäknade, erhålla aflöning, uppgående minst till ordinarie folkskolelärarinnas inom samma kommun för åtta månaders tienstgöring bestämda lägsta aflöning med inberäkning af naturaförmånerna, eller, om ordinarie folkskolelärarinna icke är inom kommunen anställd, lägsta lagstadgade lön för ordinarie folkskolelärarinna, likaledes med inberäkning af naturaförmånerna, samt för mindre eller större antal läsveckor eller veckotimmar i proportion härtill.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 68.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollutdrag, n:o 358, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 38 ja och 179 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 112 ja och 247 nej, hvadan beslutet i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 77, punkten 4, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Kongl. Maj:ts förslag derom, att till ombildning af det nuvarande lektoratet i konstruktion af enkla maskindelar vid tekniska högskolan med en å stat uppförd aflöning af 3,000 kronor till en professur i konstruktion af maskinelement och hissinnrättningar m. m. med en aflöning af 6,000

kronor, måtte beviljas ett ordinarie anslag af 3,000 kronor, af Riksdagen bifalles, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Andra Kammarens beslut, bifallit statsutskottets i ämnet gjorda hemställan och sålunda, med afslag å Kongl. Maj:ts förslag derom, att till ombildning af det nuvarande lektoratet i konstruktion af enkla maskindelar vid tekniska högskolan med en å stat uppförd aflöning af 3,000 kronor till en professur i konstruktion af maskinelement och hissivrättningar m. m. med en aflöning af 6,000 kronor, måtte beviljas ett ordinarie anslag af 3,000 kronor, på extra stat för år 1903 anvisat till arvode åt en extra lärare i konstruktion af enkla maskindelar ett anslag af 1,500 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 108;

Nej — 33.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 359, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 41 ja och 180 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 149 ja och 213 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 77, punkten 5, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, *dels* på riksmuseets ordinarie stat till aflöning åt en intendent i etnografi beviljar 5,000 kronor, deraf 4,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, med rätt till ålderstillägg i likhet med riksmuseets öfriga intendent, men med skyldighet att, derest i framtiden etnografiska afdelningen skiljes från riksmuseet och förenas med ett sjelfständigt etnografiskt museum, afgå från intendentsbefattningen, när Kongl. Maj:t så påfordrar, och i stället öfvertaga befattningen såsom föreståndare för ifrågavarande etnografiska museum, *dels ock* medgifver, att, om nuvarande föreståndaren för riksmuseets etnografiska afdelning förflyttas till intendents-

befattningen i etnografi, han må i afseende å rätt till ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han på förordnande innehaft föreståndarebefattningen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, att Riksdagen på naturhistoriska riksmuseets ordinarie stat till aflöning åt en föreståndare för museets etnografiska samlingar beviljat 4,500 kronor, deraf 3,500 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, med skyldighet för denne föreståndare att, derest i framtiden etnografiska afdelningen skiljes från riksmuseet och förenas med ett sjelfständigt etnografiskt museum, afgå från befattningen vid riksmuseet, när Kongl. Maj:t så påfordrar, och i stället öfvertaga befattningen såsom föreståndare för ifrågavarande etnografiska museum.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—109;

Nej—32.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 360, som uplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 90 ja och 133 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 199 ja och 165 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anstäldes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 77, punkten 6, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Andra Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till utskottets hemställan, till inköp af 2,500 exemplar utaf filosofie doktorn M. A. Lindblads svampbok, för utdelning på sätt Kongl. Maj:t finner skäligt närmare bestämma, på extra stat för år 1903 beviljar ett anslag af 10,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i öfverensstämmelse med Första Kammarens beslut, afslagit utskottets berörda hemställan.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—63;

Nej—74.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 361, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 127 ja och 92 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 190 ja och 166 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 77, punkten 7, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts förevarande framställning, på extra stat för år 1903 beviljar ett anslag af 4,000 kronor att utgå till understöd åt Stockholms alkoholisthem på vilkor, som af Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och sålunda på extra stat för år 1903 beviljat ett anslag af 7,500 kronor, att utgå till understöd åt Stockholms alkoholisthem på vilkor, som af Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—99;

Nej—45.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 362, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 102 ja och 120 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 201 ja och 165 nej, hvadan beslut

i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 88 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, med afslag å såväl herr Ericssons m. fl. förenämnda motion, hvad dess mom. a) beträffar, som herr Svenssons m. fl. ofvanberörda motion, må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts i den till Riksdagen den 14 januari 1902 aflättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof uti punkten 36 under fjerde hufvudtiteln gjorda framställning, att Riksdagen till uppförande af nya byggnader för armén beviljar ett belopp af 19,950,000 kronor och deraf på extra stat för år 1903 anvisar 6,650,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat att, med anledning af Kongl. Maj:ts i den till Riksdagen den 14 januari 1902 aflättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof uti punkten 36 under fjerde hufvudtiteln gjorda framställning samt herr Ericssons m. fl. förenämnda motion, hvad dess mom. a) beträffar, och herr Svenssons m. fl. ofvan omförmälda motion, till uppförande af nya byggnader för armén, dock icke för Hallands regemente, Smålands husaregemente eller Vestmanlands regemente, bevilja ett belopp af 16,620,000 kronor och deraf på extra stat för år 1903 anvisa 5,540,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—131;

Nej—13.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 363, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 68 ja och 155 nej, samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 199 ja och 168 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 10 och 11 innevarande månad bordlagda memorial n:o 78, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å en punkt under riksstatens nionde hufvudtitel, biföll kammaren hvad utskottet i punkten 3 af sitt utlåtande n:o 10 hemstält.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 10 och 11 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 84, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa delar af kronodomänen Bona till anordnande af en af staten inrättad tvångsuppfostringsanstalt, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemstält.

Anslag till byggnader för en tvångsuppfostringsanstalt å kronodomänen Bona. Föredrogs å nyo statsutskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 86, med anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till byggnader m. m. för en tvångsuppfostringsanstalt å kronodomänen Bona.

Herr Sjöcrona: Jag skall icke tillåta mig att framställa något yrkande om ändring i statsutskottets här föreliggande förslag. Men då den kongl. propositionen förutsätter, att elevbyggnaden vid den ifrågasatta tvångsuppfostringsanstalten skulle komma att inrymma ett så stort antal elever som femtio, att fördelas på tvenne rum inom hvardera byggnaden, men det otvifvelaktigt måste anses önskligt och lämpligt, om ett mindre antal elever inhystes i hvarje byggnad, vill jag i egenskap af ordförande i det utskott, som behandlat själfva den här föreliggande frågan, härmed hafva uttalat, att ett bifall till statsutskottets föreliggande hemställan icke må anses innebära en ovilkorlig förpligtelse för Kongl. Maj:t att låta anordna de på anstalten i fråga uppförda byggnader för ett så stort antal elever som femtio.

Herr Wieselgren: Jag skall be att få instämma i hvad den föregående talaren yttrat. Jag tror, att deri ligger en önskan uttalad, att vid uppförandet af den ifrågavarande anstalten måtte iakttagas en närmare öfverensstämmelse med det stadgande i den beslutade lagen, som innehåller, att »denna anstalt bör anordnas så, att en hvar af de deri intagna elever må kunna komma i åtnjutande af den värd, som kräfvcs för hans uppfostran till gudsfruktan och duglighet». Och det är väl alldeles klart, att det står i vida närmare öfverensstämmelse med och lättare möjliggör utförandet af detta stadgande, om man förminskar antalet elever inom hvardera af de föreslagna byggnaderna vid denna anstalt.

Jag anhåller därför att få förena mig med den föregående talaren.

Herr Törner: Äfven jag skall anhålla att få instämma uti hvad herr Sjöcrona framstält, och detta så mycket hellre, som jag

tror, att det är af högsta vikt, att uti dessa tvångsanstalter ej måtte intagas ett så stort antal elever som femtio, då det skulle komma att strida mot sjelfva andan och betydelsen af dessa uppfostringsanstalter. Det är nemligen af vikt, synes mig, att antalet elever begränsas så, att ej en kasernerung i större skala möjligen skulle komma att motverka det goda ändamål man eftersträfvat.

*Anslag till byggnader för en tvångs-
uppfostrings-
anstalt å
kronodomä-
nen Bona.*

(Forts.)

Herr Benedicks: Jag anhåller äfven att få instämma i hvad de föregående talarne yttrat.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 10 och 11 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 87, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af sammansatta stats- och lagutskottets den 10 och 11 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln gjorda framställning angående statsbidrag till aflönande af vikarie för lärare eller lärarinna vid högre folkskola, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda betänkande n:o 38, angående beräkning af vissa bevilningar för år 1903, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 10 och 11 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 79, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om användande under år 1903 af behållning å ett för år 1902 anvisadt anslag till åtgärder för att befrämja tillgodogörandet af den i landets torfmossar befintliga bränsletillgång,

n:o 80, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del af Vadstena kronoäng i Östergötlands län,

n:o 81, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra hospitalshemmanet Staflösa n:o 3 i Östergötlands län hörande lägenhet,

n:o 82, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upp-

låtelse till begravningsplats för grufsamhället vid Kiruna jernvägsstation af viss del utaf den vid afvittringen inom Juckasjärvi socken till kronomark afsatta mark, och

n:o 83, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter smeden Gustaf Pettersson från Björktorp,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemstält.

*Angående
utsträckt
användning
af förslags-
anslaget till
ersättning åt
domare m. fl.*

Föredrogs å nyo statsutskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 85, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående användande för vissa ändamål af det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter.

Herr vice talmannen: Efter de förändrade förhållanden, som inträdt, sedan sammanjemkning icke kunnat ega rum i fråga om lagen om bevisning inför rätta, får jag hemställa, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, behagade besluta följande: att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att af de å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslag till ersättning åt domare, vittnen och parter må utgå ersättning till de särskilda ledamöter af rätten, hvilka enligt lagen om ändrad lydelse af vissa paragrafer i förordningen angående patent den 16 maj 1884 skulle tillkallas, och att motiveringen i öfverensstämmelse dermed ändras.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att derunder allenast yrkats af herr *vice talmannen*, att Kongl. Maj:ts nu ifrågavarande framställning skulle på det sätt bifallas, att Riksdagen medgäfvde, att af det å andra hufvudtiteln uppförda förslagsanslaget till ersättning åt domare, vittnen och parter finge utgå ersättning till de särskilda ledamöter i rätten, hvilka enligt lagen om ändrad lydelse af vissa paragrafer i förordningen angående patent den 16 maj 1884 skola tillkallas.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande af berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af sammansatta stats- och lagutskottets den 10 och 11 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående folkskolelärares rätt till ålderstillägg, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemstält.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda betänkande n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i gällande förordning angående stämpelafgiften, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 10 och 11 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 56, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:ts angående lagstiftning i fråga om samhällen, upprättade för att bereda mindre bemedlade personer egna hem m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 57, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel, dels tre med föranledande af nämnda proposition väckta motioner.

Punkten 1.

Herr statsrådet grefve Wachtmeister: Regeringsformen gör, som bekant, ur lagstiftningssynpunkt åtskilnad emellan å ena sidan allmän civil- och kriminallag och å andra sidan lagar och författningar, som rikets allmänna hushållning röra. Under så godt som hela tiden för vårt nuvarande statskick hafva såväl vetenskapen som den praktiska politiken sysslat med att söka uppdraga en bestämd gränsskilnad mellan dessa båda lagstiftningsområden, utan att likväl detta kan sägas hafva lyckats. I praxis har emellertid utvecklingen gått i en bestämd riktning, i riktning nemligen af att allt mer inskränka området för den ekonomiska lagstiftningen. Detta har väl berott dels på den allmänna tidsriktningen och dels på en skärpt uppfattning af hvad som är att hänföra till allmän lag. Sålunda hände det i äldre tider, att, då en författning väl i öfvervägande grad var af ekonomisk natur, men på samma gång innehöll bestämmelser, hvilka i mer eller mindre, ofta till och med mycket, utpreglad grad voro af allmän lags natur, hela författningen hänfördes till den ekonomiska lagstiftningen. Så var, andra exempel att förtiga, förhållandet med skiftesstadgan och grufvestadgan. I senare tider deremot har förhållandet varit det, att, då en lag, som i öfvervägande grad varit af ekonomisk lags natur, innehållit bestämmelser af allmän lags natur, dessa bestämmelser dragit öfver hela författningen till allmän lags område.

Nu synes lagutskottet vilja gå ett steg längre. Så vidt jag rätt fattat utskottet — jag vill straxt återkomma till den saken — proklamerar utskottet den satsen, att, derest i en författning en person åläggas att anskaffa eller afgifva ett intyg eller bevis, hvilket seder-

Förslag till förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel.

*Förslag till
förordning
angående
handel med
konstgjorda
gödselmedel.*

(Forts.)

mera kan af annan person åberopas såsom bevisning emot honom och således derigenom kan komma att grundlägga civilrättsliga rättigheter eller förpligtelser, en sådan bestämmelse är att hänföra till allmän lag. Blevne praxis sådan, komme för visso ett mycket stort antal ekonomiska författningar — jag tager nu icke ordet i någon konstitutionell betydelse — att öfverföras till den allmänna lagens område. Då nu högsta domstolens yttrande skall inhämtas i frågor om stiftande eller ändring af allmän lag, kommer derigenom högsta domstolen att tillföras en högst betydligt ökad arbetsbörda, som kan befaras komma att i afsevärd grad förrycka dess verksamhet. Senare tidens i jemförelse med äldre tiders synnerligen omfattande lagstiftningsarbete har redan nu i högst väsentlig grad ökat det antal utlåtanden, högsta domstolen har att afgifva i lagstiftningsfrågor, i den grad, att det i betydlig mån inkräktat på domstolens egentliga verksamhet, lagstiftningen, naturligtvis till märklig olägenhet för rättsökande parter. Blevne nu praxis sådan, att en stor del af de ekonomiska författningar, som utarbetas inom de olika departementen, måste öfversändas till högsta domstolen, är det att befara, att ställningen snart skulle blifva ohållbar, för att icke tala om det slöseri med arbetskraft, som eger rum, då ledamöterna i landets högsta domstol tvingas att studera sig in i ganska vidlyftiga och invecklade ekonomiska frågor samt i detalj granska och nagelfara de olika paragraferna i de ofta vidlyftiga författningsförslagen.

En ledamot i lagutskottet har i ett särskildt yttrande gifvit uttryck åt denna betänklighet samt påpekat behovet af lagstiftningsåtgärder för att råda bot för detta missförhållande. Jag undrar emellertid, om man icke inför dessa förhållanden äfven kan sluta sig tillbaka till att en sådan praxis icke är i full öfverensstämmelse med grundlagens anda och mening.

Det vill synas mig, som om Kongl. Maj:t haft goda skäl för sin afsigt att, då lagbestämmelser ansetts behöfliga till förekommande af missbruk vid handeln med artificiella gödningsämnen, inrymma dessa bestämmelser i en författning af ekonomisk lags natur, äfven om jag villigt erkänner, att, om lagen gjorts till civillag, mera effektiva bestämmelser kunnat vinnas. Nu anser emellertid utskottet, att Kongl. Maj:t misslyckats i sin afsigt att göra författningen till en ekonomisk lag, och att således författningen, Kongl. Maj:ts afsigt till trots, ändå blifvit af civillags natur.

Beträffande sjelfva syftet med författningen, som är att förebygga missbruk vid handeln med gödningsämnen, är detta ingenting annat, än som allt för väl kan inrymmas under rubriken *den allmänna hushållningen*, hvilket ju icke hindrar, att författningen kan innehålla detaljbestämmelser, som skulle kunna hänföras till allmän lag. Utskottet har i detta afseende fäst sig vid den i författningsförslaget intagna bestämmelsen, att säljare af gödningsämnen skall till köparen aflemna ett garantibevis, innehållande vissa uppgifter om varans beskaffenhet. Jag har redan förut antydt, att det förefaller mig, som om lagutskottet går något väl långt, då det anser, att föreskriften om ett bevis af denna beskaffenhet är tillräcklig att göra författningen till allmän lag. Nu vill jag medgifva, att utskottet icke fäster sig

endast vid detta bevis, utan sammanställer detsamma med de bestämmelser, som innefattas i författningen om rätt för köpare att låta anställa undersökning af varan vid kemisk station, om rätt för säljaren att, om han icke är nöjd med den analys, som dervid vinnes, låta verkställa ny analys vid annan dylik anstalt samt om rätt för köparen att vädja till landtbruksakademiens agrikulturkemiska försöksanstalt. Nu medgifves, att om denna procedur vore obligatorisk, så att densamma vore lagstadgad såsom den enda tillåtlige utväg för bevisnings förebringande, vore bestämmelsen af klar civillags natur, men så är icke förhållandet. De paragrafer, som innehålla föreskrifter i detta afseende, äro §§ 4, 6 och 7. Dessa §§ stadga endast rättighet för parterna att vända sig till de ifrågavarande anstalterna, hvilken rätt, hvad de kemiska stationerna beträffar, väl är så obestriddig, att under frågans behandling fråga väcktes, om det kunde vara nödigt att skriva in dessa bestämmelser i lagen, då det ju vore en själfklar sak, att en person eger rätt vända sig till en kemisk station för att få en undersökning verkställd. Vid landtbruksakademiens agrikulturkemiska försöksanstalt finnes väl icke nu en sådan rätt, men den stipuleras genom § 7, hvilken dock icke medför någon skyldighet för köparen att vända sig till nämnda anstalt. Dessa paragrafer innehålla alltså endast en anvisning om den lämpligaste ordning, part har att gå för att få bevisning i saken, men det finnes icke något som helst hinder för att bevisning om varans beskaffenhet kan åvägbringas i annan ordning, som part finner för sig lämplig.

Med afseende på hvad jag nu anfört förefaller det mig, som om Kongl. Maj:t haft goda skäl att betrakta detta författningsförslag såsom varande af ekonomisk lags natur.

Herr Afzelius: Jag förmodar, att de fleste af herrarne blefvo lika förvånade som jag, då det omtalades, att en lag om gödselmedel icke kunde komma under behandling, därför att högsta domstolen icke blifvit hörd öfver den. Hvad har högsta domstolen med en sådan sak att göra? Hvad begriper den af detta? Det var den reflexion, jag gjorde, och säkerligen många med mig. Men förvånningen minskades, då jag nyss fick läsa betänkandet och såg, att det endast var ett par bestämmelser i denna lag, som ansågos vara af beskaffenhet att falla under 87 § regeringsformen; när i en författning ingår *någon* bestämmelse, som hör till denna klass, följer hela författningen med. Således är frågan den: finnes någon sådan bestämmelse här eller finnes det icke?

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet påpekade nyss, att gränsen mellan 87 § och 89 §, mellan den allmänna lagen och den Konungen förbehållna ekonomiskt-administrativa lagstiftningen alltid varit osäker; han påpekade vidare, att utvecklingen alldeles bestämdt gått i riktning att föra öfver det ena området efter det andra från 89 § till 87 §. Deraf följer, att det måste gifvas en mängd gränssfall, fall, då man måste säga, att saken ställer sig osäker. För min del måste jag erkänna, att gent emot lagutskottets framställning i denna del jag icke kan ställa mig på annan principiel ståndpunkt

*Förslag till
förförordning
angående
handel med
konstgjorda
gödselmedel.*

(Forts.)

än utskottet. Dessa bestämmelser, som lagutskottet åberopat och herr statsrådet nyss citerat, ega dock en verkligt civilrättslig eller privaträttslig karakter. Låtom oss antaga, att vi öfverflyttade dessa bestämmelser på handel i allmänhet — så att t. ex. vid handeln med vissa varor, der behovet af den enskildes skyddande är större än vanligt, skyldighet att lemna garantibevis stadgades och föreskrifter meddelades om afprofning — skulle vi icke då genast säga: detta är af civilrätts natur, det är *handelsrätt*? Redan med benämningen *garantibevis* gifver man på hand, att dermed följer ett civilrättsligt ansvar. Med den formulering, dessa stadganden fått, är jag således för min del böjd att medgifva, att lagutskottet har rätt i hvad det sagt.

Emellertid är det icke af denna anledning jag begärde ordet, utan i anledning af herr statsrådets yttrande och hvad han påpekade angående vissa konsekvenser af denna utvidgade tillämpning af 87 §. En ledamot af lagutskottet, herr Lindhagen, har redan fäst uppmärksamheten härpå, och för min del är jag i nästan allt väsentligt med honom ense. Följden af denna utvidgning blir naturligtvis den, att den granskning, som åligger högsta domstolen, blir i samma grad utsträckt och omfattande. Detta medför olägenheter i två afscenden. Herr statsrådet påpekade den ena, nemligen att detta granskningsarbete inkräktar på högsta domstolens uppgift, som är att skipa rätt i landet; lagskipningen får sitta emellan för laggranskningen. Men äfven sjelfva lagstifningsarbetet kommer att försenas. Att granska ett lagförslag är icke att arbeta för några timmar eller dagar. Om man vill göra det noggrant, så att man kan säga, att man verkligen genomträngt saken, fordras omfattande studier, noga öfvervägande, med ett ord en samlad arbetstid; och en sådan finnes icke för högsta domstolens ledamöter under den egentliga sessionen, utan man får uppskjuta granskningsarbetet till den ledighet, hvilken kommer i tur och ordning för hvarje ledamot. Följden blir, att granskningen af ett förslag tager ett halft kanske ett helt år, och dermed vållas uppskof med förslaget vidare handläggning.

Detta förhållande vill man försöka ändra. Huru skall olägenheten då afhjelpas? Det enklaste vore ju att alldeles stryka hela bestämmelsen om att lagförslag skola remitteras till högsta domstolen. Det har påpekats, vill jag minnas, att denna bestämmelse är egendomlig för vårt land, och såvidt jag vet, finnes ingen sådan bestämmelse i något annat land. Jag tror dock icke, att den allmänna meningen är benägen att stryka den; och för min del anser jag detta höra till de egendomligheter för Sverige, som vi icke skola söka att nivellera bort. Alltså, att helt enkelt stryka detta stadgande kan jag icke finna lämpligt. Men deraf följer icke, att bestämmelsen skall bibehållas i hela den utsträckning, den nu har; ty det är gifvet, att ju mera speciel lagstifningen blir, ju mera det kommer i fråga att gå öfver från formerna för den ekonomiska och administrativa lagstifningen och indraga allt flera ämnen under 87 §, desto svårare blir för högsta domstolen att verkställa en undersökning och pröfning, som kan gifva ett resultat, ett omdöme, som icke gäller blott sjelfva affattningen. På samma gång är det ju äfven naturligt, att domsto-

lens omdöme ändock alltid förlorar i betydelse, därför att det icke är hemtadt från domstolens eget speciella erfarenhetsområde.

Hvad skulle då häraf följa? Jo, naturligtvis, att under det man behöлле granskningen så vidt den anginge lagförslag på allmänna lagens område, skulle man från högsta domstolens granskning utesluta sådana lagförslag, som vore af öfvervägande ekonomisk eller administrativ natur, ehuru de falla under 87 §. Deraf behöfver dock efter mitt förmenande ingalunda följa, att man icke kan sätta något annat i stället; och hvad skulle då detta andra vara? Jo, mina herrar, här kommer jag till hvad jag velat påpeka, nemligen inrättandet af en *administrativ* högsta domstol, en regeringsrätt eller hvad man vill kalla den; der hafva vi remediet, der ha vi hjälpen. Skälen för inrättandet af något sådant hafva här i kammaren blifvit mer än en gång förut framförda; jag skall icke besvära herrarne dermed. Min fulla öfvertygelse är, att den tid rycker allt närmare och närmare, då man af andra orsaker har behof af en sådan institution. Får man en sådan institution, så kunna de svårigheter, jag nu påpekat och som verkligen redan äro högst betydande, afhjelpas utan något starkare ingrepp i våra konstitutionella vanor.

Förslag till förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel.

(Forts.)

Herr Hasselrot: I likhet med de båda föregående högt ärade talarne har jag den uppfattningen, att det allmänna stadgande 89 § regeringsformen innehåller, att de lagar och förordningar, som det tillkommer Konungen att ensam besluta, äro sådana, som röra rikets allmänna hushållning, är af så obestämd lydelse, att det i hvarje speciellt fall ofta blir svårt att afgöra, huruvida en lag eller förordning är af administrativ eller civilrättslig beskaffenhet. Och lika med dessa båda talare har jag jemväl den uppfattningen, att det leder till stora olägenheter, om högsta domstolen nödgas granska dylika lagar som den nu ifrågasatta. Dertill vill jag lägga den praktiska olägenheten af att, då en förändring uti en sådan förordning som denna kan vara behöflig, med en sådan ändring skall förfaras som med en vanlig civillag. Det vore mera enkelt och praktiskt, att Kongl. Maj:t finge bestämma härom utan den stora omgång, som välås af infordrande af högsta domstolens yttrande och proposition till Riksdagen. Men då grundlagen är sådan, att civil lag, och dertill nödgas jag hänföra alla förordningar, som innehålla civilrättsliga bestämmelser, skall undergå den behandling 87 § föreskrifver, får man, tills man hunnit ordna förhållandena på sätt herr Afzelius ifrågasatte — hvilket jag anser borde ske ju förr, desto hellre — nöja sig med den nuvarande ordningen. Det torde således åligga mig att gent emot herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angifva de grunder, på hvilka lagutskottet i detta speciella fall ansett förordningen böra såsom civillag behandlas.

Jag erkänner villigt, att syftet med denna lag är rent ekonomiskt och faller, såsom herr statsrådet sade, under den ekonomiska lagstiftningen. Likaledes erkänner jag, att, derest det endast vore fråga om garantibevis, äfven om detta verkligen grundlägger en civilrättslig förbindelse, jag skulle vara tveksam, huruvida sådant borde föranleda, att förordningen vore att anses som civillag. Men förhållandet blir ett

Förslag till förordning angående handel med konstgjorda gödselmedel.

(Forts.)

annat, om man sammanställer det garantibevis säljaren skall utfärda med rättigheten för köparen att på visst preciseradt sätt kontrollera varan och med vissa bestämmelser i fråga om analysen. Man har visserligen varit så försigtig att i förordningen icke uttryckligen säga, hvilken påföljd eller hvilken ersättningskyldighet dessa undersökningar komma att medföra, utan — säger departementschefen till statsrådsprotokollet — detta bör prövas efter allmän lag. Men jag frågar: hvilken domstol skulle våga sig på att till stöd för sin dom lägga andra grunder än de, som här finnas? Det står visserligen icke, att garantibevisets innehåll och resultatet af undersökningarna skall utgöra normen vid pröfning af en tvist emellan köpare och säljare, men det är uppenbart, att så är. Och är det så, att detta garantibevis i förening med kontrollundersökningen är bestämmande för rättsförhållandet mellan köpare och säljare, så bör förordningen, enligt mitt förmenande, hänföras till civil lag. Det är ett helt annat förhållande med förordningen om margarin, eldfarliga oljor och dylikt. I förordningen om margarin står visserligen också ett stadgande om proftagning, men detta är en rätt endast för åklagare eller den, som dertill af Konungens befallningshafvande förordnas.

Stadgandena i dessa förordningar afse de enskildes förhållande till det allmänna; detta är en ekonomisk lagstiftning. Här är det åter, såvidt jag förstår, fråga om att ordna rättsförhållandet mellan köpare och säljare såsom enskilda personer, och det är på sådan grund, lagutskottet framställt sitt förslag, till hvilket jag yrkar bifall.

Herr Benedicks: Då den ärade talaren på stockholmsbänken i sitt anförande anslutit sig till lagutskottets förslag, vill jag likvisst göra ännu en anmärkning, och det är i sak.

Den förordning, hvarom nu är fråga, har ju icke sakligt granskats, men då den nu går tillbaka till Kongl. Maj:t, kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten på 11 § i förslaget, hvilken lyder sålunda: »konstgjorda gödselmedel må till riket införas endast af handlande med eller tillverkare af dylika varor, hvarför gödselmedel, som till riket ankomma, icke må till mottagaren utlemnas med mindre denne styrker sig vara sådan handlande eller tillverkare». Jag kan för min del icke finna annat, än att, om ett sådant förslag skall fastställas och herr statsrådet och chefen för finansdepartementet håller derpå, 60 § regeringsformen åtminstone bör blifva ihågkommen, deri det heter: »Ej heller må Konungen statens inkomster förpakta eller, till vinning för sig och kronan eller enskilda personer och korporationer, några monopolier fastställa».

Jag kan icke se annat, än att detta är ett monopol för de handlande, hvarom här är fråga.

På samma gång jag erkänner, att herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i sitt tal gaf det ypperligaste bevis på nödvändigheten att inrätta en regeringsrätt, vill jag dock hoppas, att, när saken nu återkommer till regeringen och om ett dylikt stadgande skall införas, åtminstone chefen för jordbruksdepartementet höres, innan en sådan bestämmelse intages.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter kammaren biföll utskottets i nu föredragna punkt gjorda hemställan.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarrens tillfälliga utskotts den 10 och 11 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 20, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åtgärder i fråga om importen af och rörelsen med artificiella sötämnen, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af sammansatta stats- och lagutskottets den 9 och 10 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 6, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående statens öfvertagande af byggandet af de allmänna vägarna inom riket, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmälades och bordlades Första Kammarrens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 21, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åtgärder för åstadkommande af en bättre fiskerivård för Östersjö- och sötvattensfisket.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

- n:o 96, angående förändring af bestämmelserna om beräkning af hvitbetssockertillverkningskatten,
 - n:o 97, angående beskattningen af bränvin,
 - n:o 98, angående beskattningen å tobak och tobaksfabrikat, samt
 - n:o 99, angående tullbevillningen.
-

Upplästes och godkändes ett uppsatt förslag till kammarens skrifvelse till Konungen med anmälan om de ledigheter, hvilka skola inom nästa lagtima riksdag genom val fyllas.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 3,06 e. m.

In fidem

*A. v. *Krusenstjerna.*

Tisdagen den 13 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1,30 e. m.

Justerades protokollet för den 6 i denna månad.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion angående ändring i § 75 riksdagsordningen;
statsutskottets memorial n:o 91, angående statsregleringen för år 1903;

sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 9, angående anvisande af ersättning åt utskottets sekreterare;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 26 kap. 1 § rättegångsbalken;

n:o 59, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående begränsning af rösträtten vid aktiebolagsstämma;

n:o 60, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående lagstiftning för tryggande af arbetarnes föreningsrätt; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 22, med anledning af en af herr R. Åkerman väckt motion angående skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om ändring i flottningsstadgan för nyttiggörande af rensnings- och affallsvirke i de norr-ländska skogarne; och

n:o 23, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående anställande af qvinnor vid yrkesinspektionen.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 88, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående provisoriska anordningar vid Stockholms centralstation m. m.;

n:o 89, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjerde, femte, sjette, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1902 åt en del tjenstemän och betjente m. m.;

n:o 90, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om inrättande af en riksförsäkringsanstalt;

n:o 91, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm med omnejd;

n:o 92, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående visst förklarande i fråga om försäljning af fastigheten n:o 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm; samt

n:o 93, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående uppförande af ny byggnad för Kongl. Maj:ts kansli m. m.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 94, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken, till lag om ändrad lydelse af 5 kap. 1 § ärfdabalken, till lag om ändring i 14 kap. jordabalken, till lag om ändring i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar, till lag om ändrad lydelse af 49 § utsökningslagen samt till lag om ändrad lydelse af 4 och 6 §§ i lagen den 6 mars 1899 om handräkning åt utländsk domstol; samt

n:o 95, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändring af vissa paragrafer i lagen den 24 maj 1895 angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 103, angående villkoren för försäljning af vin och maltdrycker genom kringföring; samt

n:o 104, angående nytt val af tredje suppleant för Riksdagens fullmäktige i Riksbanken;

dels ock till Riksdagens förordnande, n:o 105, för grosshandlaren m. m. P. M. Wickström att vara tredje suppleant för Riksdagens fullmäktige i Riksbanken.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 6—8 äfvensom Första Kammarens samma dag bordlagda utlåtande n:o 21.

Herr vice talmannen: erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att konstitutionsutskottets utlåtande n:o 6 uppföres på föredragningslistan till kammarens plenum torsdagen den 15 maj.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Herr talmannen yttrade: Jag ber att få tillkännagifva, att enligt till mig ankommet meddelande statsutskottets utlåtande rörande statsregleringen kommer att vara tillgängligt i tryck kl. half 4 i dag.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 1,49 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna.*

Onsdagen den 14 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 7 i denna månad.

Anmälades och bordlades statsutskottets memorial och utlåtande: n:o 89, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret; n:o 90, angående arfvode åt den tjänsteman, som hos bevillningsutskottet anstälts att såsom sekreterare biträda vid handläggningen

af Kongl. Maj:ts proposition angående en inkomstskatt för år 1903; och

n:o 92, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillgodogörande af kronan tillhörig vattenkraft i Göta elf vid Trollhättan;

bankoutskottets memorial n:o 12, i fråga om ändringar i bankoreglementet; äfvensom

andra särskilda utskottets memorial n:o 7, angående aflöning åt dess tjänstemän och vaktbetjening.

Upplästes och godkändes sammansatta banko- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelse, n:o 107, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, med vissa bestämmelser angående enskilda banker.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 9 äfvensom statsutskottets samma dag bordlagda memorial n:o 91.

Vid föredragning af sammansatta stats- och bankoutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 9, angående anvisande af ersättning åt utskottets sekreterare, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets sistlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 58—60.

Vid föredragning af Första Kammarrens tillfälliga utskotts under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 22, med anledning af en af herr R. Åkerman väckt motion angående skrivelse till Kongl. Maj:t i fråga om ändring i flottningsstadgan för nyttiggörande af rensnings- och affallsvirke i de norrländska skogarne, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt;

och skulle, jemlikt § 63 mom. 3 riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

Vid föredragning af Första Kammarrens tillfälliga utskotts nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 23, i anledning af väckt motion

om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående anställande af qvinnor vid yrkesinspektionen, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 12 och 13 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 7, i anledning af väckt motion om ändring af § 24 riksdagsordningen m. m., och

n:o 8, i anledning af väckta motioner angående tillsynen öfver tryckta skrifter offentliggörande,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Om åtgärder till främjande af Östersjö- och sötvattensfisket.

Föredrogs å nyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 12 och 13 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 21, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående åtgärder för åstadkommande af en bättre fiskerivård för Östersjö- och sötvattensfisket.

Herr Nyström, Carl: Herr grefve och talman! Mine herrar! Jag lofvar att blott yttra några ord, i hufvudsakligt syfte att få en erinran tagen till kammarens protokoll. Jag kan naturligtvis ej annat än yrka bifall till hvad här föreslagits; motionärernas förslag är ju i sig sjelft godt, och dertill komma sedan af utskottet gjorda uttalanden om vissa mycket goda önskemål. Men jag ber att få till protokollet antecknad följande erinran: må man få fiskeriassistenter till det antal, som här föreslagits; det behöfves, ty det nuvarande antalet är ej tillräckligt, och man får ofta vänta, då man påkallar deras biträde äfven för en vigtig angelägenhet. Men må man ej ställa så till, att dessa nya assistenter, bosatta i de särskilda orterna, komma att medföra någon förändring af eller något afbräck i det nya uppslag i afseende å fiskerivården, som tagit sig uttryck i särskilda län genom tillsättande i länen af egna styrelser eller komitéer med uppdrag att sköta och förvalta för fisket anslagna medel samt vårda länets fiskeangelägenheter, bland annat, genom de tjänstemän, som dessa styrelser eller komitéer hafva under sitt befäl. På detta sätt decentraliseras nemligen fiskevården, och detta är det rätta, ty fiskfaunan är olika inom olika distrikt. Faunans arter och deras lefnadsvilkor äro andra i stora än i små sjöar, andra i de distrikt, der man mest har större floder, än i de distrikt, der man till det mesta har stillastående vatten, andra i distrikt med öfvervägande arter af laxfiskarnes familj, än i dem, der mörtfiskarne (jemte aborre, gädda m. fl.) utgöra hufvudstyrkan. Någon gemensamhet för hela riket eller för mycket stora områden bör derför ej eftertraktas i denna angelägenhet.

Min erinran går således endast derpå ut, att dessa nya fiskeriassistenter icke må lägga sig i den förvaltning, som länens fiskerikomitéer utan tvifvel sköta bäst, och att de särskildt icke må före-

taga sig att söka taga befäl öfver länens tjänstemän på detta område, d. v. s. de fiskeritillsyningsmän, som lyda under länskomitéerna; ty derigenom uppstå blott konflikter, som motverka det goda ändamålet.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Om åtgärder till främjande af Östersjö- och sötvattensfisket.

(Forts.)

Herr af Burén: Herr talman, mine herrar! Fordom lifnärde sig vårt folk med jagt och fiske. Det är icke möjligt, att, sedan man nu har fått smak på den dubbla beskattningen af kapitalet, hvilket utgör lifsvilkoret för vårt produktiva arbete, och när så genom fördubblade skattebördor det lilla kapital, som vi under goda tider lyckats samla, är slut och all produktion afstannat, man så småningom måste återgå till detta nomadlif. Men nu vill man mota oss äfven på det hållet icke allenast derigenom att man hugger bort skogarne, utan äfven derigenom att man meddelar koncessioner på uttappning af våra mest fiskrika insjöar.

En sådan koncession har i dagarne blifvit meddelad beträffande en fiskrik insjö i Östergötland, nemligen *Täkern*, hvarifrån och hvaraf den fattigaste befolkningen omkring denna insjö haft genom fisket sitt uppehälle, och hvad värre är, då detta är en ort, som ofta lider af vattenbrist, får man efter denna aftappning ännu besvärligare med att anskaffa erforderligt dricksvatten till menniskor och kreatur. Då den föreliggande frågan nu äfven gäller sötvattensfisket har jag funnit, hvad jag länge sökt, ett tillfälle att inlägga en bestämd gensaga emot denna koncession, som genomförd naturligtvis kommer att förderfva allt fiske i sjön *Täkern*. Detta är ett roffiske värre än allt annat, och det är under sådana förhållanden sannerligen icke underligt, att fisket, såsom utskottet säger, »flerstädes i landet äfven der det fordom varit gifvande betydligt aftagit samt i vissa trakter minskats i den grad, att det nu icke kan med fördel idkas.»

Det är så mycket märkligare, att denna koncession är gifven, som jag vet, att en stor del af befolkningen der i trakten protesterat mot denna sjötappning och att kraftiga protester och reservationer emot företaget icke sagnats från sakkunnigt och annat mycket kompetent håll.

Såsom ett varsel för framtiden har jag velat göra detta uttalande till Riksdagens protokoll. — Jag har naturligtvis intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren utskottets i föreliggande utlåtande gjorda hemställan.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 106, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående en inkomstskatt för år 1903.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr vice talmannen beslöts, att de ärenden, som under dagen bordlagts första gången, skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde, samt att öfriga ärenden skulle uppföras i följande ordning, nemligen statsutskottets utlåtande n:o 91, konstitutionsutskottets utlåtande n:o 6 och derefter återstående ärenden i den ordningsföljd, de på denna dags föredragningslista innehade.

Kammaren åtskildes kl. 1,24 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
